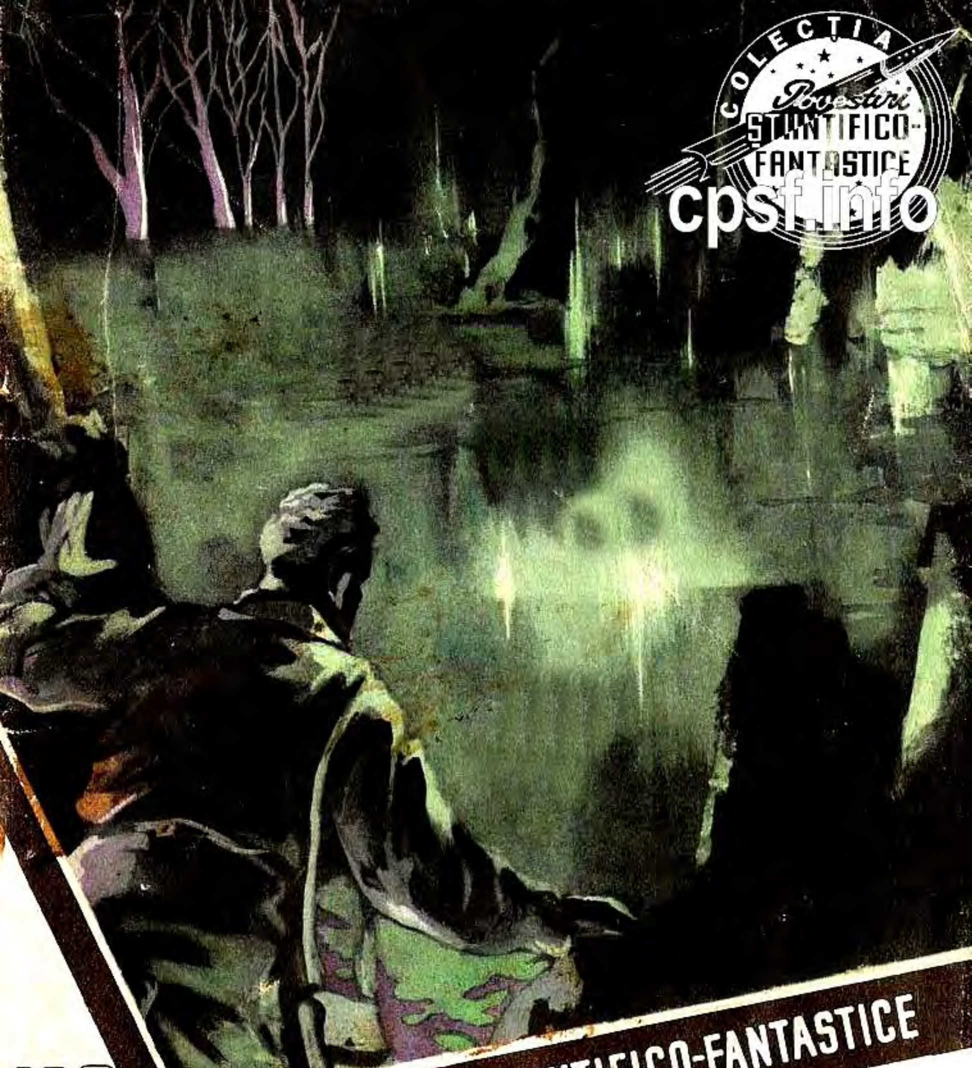

106

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

H. MATEI

CIUDATUL LAC DIN VALEA BREBILOR

★★

EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ și TEHNICĂ

HORIA MATEI

CIUDATUL LAC DIN VALEA BREBILOR

* *

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"
106

Referent ştiinţific: Ing. T. TAUTH

„CIUDATUL LAC DIN VALEA BREBILOR"

Rezumatul capitolelor precedente

Radu Romanescu, reporter al unui ziar din capitală, propune secretarului de redacţie să cerceteze legenda lacului din Valea Brebilor. Se pare că — în nopţile fără lună — pe suprafaţa lacului a fost observat jocul unor flăcări. Secretarul de redacţie nu este de acord şi tînărul reporter pleacă în căutarea altor subiecte, fără să renunţe totuşi la proiectul său.

De la prietenul lui, medicul Alfred Opran, el află că în Valea Brebilor s-au înregistrat — în ultima vreme — unele cazuri ciudate de îmbolnăviri. Medicul crede că ele se datorează unor surse radioactive situate în apropiere.

În acelaşi timp, Dinu Romanescu află de o expediţie pe care o plănuieşte un grup de oameni de ştiinţă, în frunte cu geologul Emil Pravăţ şi chimista Stela Şoimu. Scopul expediţiei este găsirea unui meteorit, căzut cu mai mult de un veac în urmă, într-o regiune muntoasă, nu departe de Sibiu.

Despre acest meteorit, ei au aflat dintr-o scrisoare descoperită de profesorul Coman printre documentele muzeului Bruckenthal; în scrisoare, savantul rus Viktor Petrovici Nikitin din Pulkovo îi relata lui Joachim Hieronymus Schmetterling — custodele din acea vreme al muzeului — că a observat traiectoria meteoritului.

Coperta-desen: D. IONESCU

(Urmare din nr. trecut)

A doua zi dimineața, tînărul cu canadiană și basc vizită Cascada Turcului, apoi se întoarse la Salcia, unde ajunse la timp pentru a prinde trenul. Trecu prin defileurile înguste, unde apa Uriesului se învolburează și spumegă printre stîncile înnegrite și pleșuve, apoi coborî în mica gară Vulpeni, nu înainte de a fi verificat datele din hartă cu cele de pe nelipsitul lui carnet de notițe.

Pentru a treia oară, călătorul nostru ceru concursul unui slujbaș al drumului de fier. Numai că, de data asta, se dovedi a nu fi preocupat exclusiv de frumusețile turistice și de portul național, ci și de hanul vechi din secolul trecut, aflător în apropierea satului. După ce căpătă lămuririle cerute, se îndreptă într-acolo și ceru să fie găzduit două zile.

Și aici tînărul nostru desfășură o activitate foarte vie, care însă nu părea să aibă nici o țintă precisă. În prima zi se cățără pe Muntele Mora și — de la înălțimea celor peste 1.800 de metri ai vîrfului — studie vreme de cîteva ceasuri, cu ajutorul unui binoclu, împrejurimile. Seara, la han, se interesă de școala care funcționase, cu peste 100 de ani în urmă, în incinta hanului. A doua zi colindă satele Pușca, Bistreni și cele cîteva cătune cu case răzlețite pe coastele deluroase ale văii Uriesului, punînd tot felul de întrebări ciudate oamenilor pe care-i întîlnea.

Pe un țăran bătrîn, care se întorcea cu un sac de merinde și un topor de la pădure, îl întrebă :

— Spune, bade, bunicul dumitale nu-ți povestea de un cutremur care a avut loc, cu multă vreme în urmă, prin părțile astea ?

Iar de la cîteva femei, care înălbeau niște pînză pe pietrele de pe malul Uriesului, voi să știe :

— Dîrsta lui Ioan Postăvarul unde se afla ? Ați mai apucat-o ? Se mai cunosc urmele pivelor ?

Pe cel mai bătrîn locuitor al satului, un unchiaș gîrbovit, care se pregătea să sărbătorească 100 de ani de cînd se născuse, îl întrebă :

— Te născuseși cînd a fost spînzurat pentru ultima oară vreun țăran revoltat din comună ? Poate îți povestea tatăl dumitale sau bunicul. Execuțiile aveau loc în piața satului, nu ? În fața primăriei...

Pînă la urmă, ţăranii cumsecade din Puşca şi din Bistreni începură să creadă că tînărul e puţin cam scrîntit la minte şi, cînd trecea pe uliţa mare a satului, fetele îşi dădeau coate, chicotind. Ca urmare a întrebărilor năstruşnice pe care le punea, reuşi să se facă şi oarecum suspect, şi — în dimineaţa celei de-a treia zile — după ce-şi luase rămas bun de la oamenii din Vulpeni şi plătise pentru găzduire, fu oprit de un miliţian care-i ceru, politicos, să se legitimeze.

Tînărul nostru nu păru de loc descumpănit şi scoase la iveală o legitimaţie din care reieşea că se numeşte Dinu Romanescu şi că este reporter la un ziar din capitală.

Miliţianul se declară mulţumit, apoi întrebă pe tînărul cu canadiană şi basc dacă îi poate fi de folos cu ceva.

— Să-mi arăţi drumul cel mai scurt pînă la Valea Brebilor, răspunse acesta, iar reprezentantul ordinei publice se conformă întocmai, dînd o descriere amănunţită a potecilor care treceau din valea Urieşului, printre culmile împădurite ale munţilor, spre satul de la poalele Mălinei.

Aşa se face că a patra zi după ce ajunsese în valea Urieşului şi la o săptămînă de la plecarea din Bucureşti, reporterul Dinu Romanescu — căci tînărul cu canadiană şi basc, care-şi consulta atît de frecvent carnetul de notiţe, era într-adevăr vechea noastră cunoştinţă — porni cu pas voinicesc spre Valea Brebilor. Cît despre îndeletnicirile la care ziaristul nostru s-a dedat în cele patru zile petrecute în valea Urieşului, despre însemnările din carnet şi harta din sacul său de voiaj şi despre întrebările ciudate pe care le punea oamenilor de prin partea locului, cititorul să ne îngăduie ca, deocamdată, să le înregistrăm doar. Mai departe, ele vor căpăta o explicaţie din care se va vedea că ţăranii din Bistreni şi fetele care chicoteau nu aveau nicidecum dreptate socotindu-l pe reporterul nostru cam scrîntit la minte...

Dinu Romanescu sosi în Valea Brebilor spre seară, după un drum destul de obositor, care durase mai mult de 10 ceasuri. La dispensar, unde întrebă de prietenul său Alfred Opran, i se spuse că acesta nu se întorsese încă de la Cluj; telegrafiase însă că va sosi a doua zi, împreună cu o comisie de medici, şi ceruse să se facă unele pregătiri pentru cazarea lor. Reporterul întrebă de moş Simion şi fu îndreptat spre şcoala din sat.

— De la o vreme, îi spuse oficianta sanitară, de cînd i s-a îmbolnăvit nepotul, bătrînul petrece mare parte din timp cu copiii. Îi învaţă jocuri, le spune poveşti...

În curtea şcolii, moş Simion stătea pe o buturugă, înconjurat de vreo zece copii. Nu observă că reporterul se apropiase, deoarece stătea cu spatele. Nici copiii nu observară, absorbiţi cu totul de povestea pe care le-o spunea bătrînul.

Dinu îşi rezemă sacul de voiaj de tulpina groasă a unui copac, se tolăni în iarbă şi ascultă povestea lui moş Simion cu cel puţin tot atîta interes ca şi copiii.

Bătrînul, care nu știa că are și un ascultător trecut cam de mult de vîrsta copilăriei, povestea :

„Pe vremuri, cu mulți, mulți ani în urmă, Muntele Mălina nu era. În locul lui se întindea un codru des, cu brazi înalți și drepți, care adăpostea căprioare zglobii, cerbi cu coarne stufoase, urși pîntecoși, iepuri sprinteni și tot felul de vietăți. Și se mai aflau în codrul acela un fel de veverițe care se chemau brebi și nu se cățărau prin copaci, ci își săpau vizuini în pămînt, pe malul apelor. De aici vine numele satului nostru, de la aceste animale înrudite cu veverița și cu sobolul, și care astăzi au pierit.

În codrul acela trăia un pădurar sărman și amărît. Singura-i bucurie era fata lui, pe care o iubea mai mult ca orice pe lume. Era o copilă negrăit de frumoasă, avea ochii ca mura, buzele ca cireșele coapte și părul ca aurul îmbelșugat al holdelor. Și cînd cînta, se lua la întrecere cu păsărelele, și atunci toate vietățile pădurii se opreau în loc s-o asculte.

Fata pădurarului — mi se pare că am uitat să vă spun că o chema Mălina — înțelegea graiul animalelor printre care crescuse și era prietenă cu toate vietățile codrului. La vederea ei, sălbăticiunile se îmblînzeau ca prin farmec. Urșii îi mîncau zmeura din palmă, iepurii cei fricoși se gudurau pe lîngă ea ca niște cățel, cerbii și căprioarele îi aduceau poame de pădure, păsărelele o învățau cele mai frumoase cîntece și chiar mistreții cei fioroși se făceau blînzi ca mielușeii. Darul acesta de a vorbi pe limba lor și de a se împrieteni cu sălbăticiunile și cu păsărelele îl căpătase Mălina de la zîna cea bună a pădurii. Că și zîna o prinsese dragă pe fata pădurarului, pe Mălina cea frumoasă".

Moș Simion se opri și scoase punga cu tutun negru. După ce răsuci o țigară groasă, într-o liniște pe care o respectară toți copiii, o aprinse și continuă :

„Într-o noapte, pădurarul și fata lui auziră că cineva bate la ușă. Bătrînul deschise și văzu în fața lui un tînăr în straie scumpe, cu haină de catifea cusută în fir de aur, cu cizme înalte și căciulă din blană rară. Peste mijloc avea încins un paloș cu mînerul încrustat în nestemate, și în spatele lui, un cal roib, de toată mîndrețea, frămînta neîncetat pămîntul cu copita.

— Poruncește, măria ta, se încovoie bătrînul în fața acestui oaspete de seamă.

— Am rătăcit drumul, zise tînărul. Să-mi arate cineva cum să ies din codru.

— Vin eu, măria ta, și bătrînul pădurar își luă toiagul de după ușă, pregătindu-se de drum.

Dar tînărul cel mîndru, care de cînd intrase nu mai avea ochi decît pentru Mălina cea frumoasă, spuse :

— Tu ești bătrîn, iar eu sînt grăbit. Fata ta e tînără și sprintenă. Ea îmi va fi călăuză.

Moșneagul nu avu încotro. Oftă și-și dădu încuviințarea.

Fata porni înainte, iar tînărul, ținînd calul cel focos de căpăstru,

după ea. Mălina cunoştea potecile ascunse ale codrului, ştia stîncile şi făgeturile, izvoarele şi poienile unde copilărise şi se simţea ca acasă. Către dimineaţă ajunseră la marginea codrului. Jos, în valea mănoasă, se zărea o cetate mîndră, cu ziduri de cleştar şi turle poleite cu aur, care sclipeau de-ţi luau ochii în lumina răsăritului de soare. Curtea cetăţii era presărată cu fîntîni cu apă limpede, în care se zbenguiau peştişori de toate culorile, iar împrejur se întindeau pajişti cu flori rare, al căror parfum te îmbăta, şi livezi de pomi cu fructe mari, zemoase.

— Eu sînt craiul acestei cetăţi, spuse tînărul. Cît am umblat in noaptea asta, te-am îndrăgit, Mălina. Ai să fii soţia mea şi vom trăi în palatul de cleştar cu turle de aur.

După ce spuse acestea, craiul o luă pe Mălina cea frumoasă pe roibul lui cel focos şi astfel intrară în cetate. În aceeaşi zi, crainicii vestiră în toată împărăţia despre nunta ce urma să aibă loc.

Zîna cea bună a pădurii îi dărui Mălinei, la nuntă, o cunună de flori săpate în nestemate: trandafiri din rubine roşii ca sîngele, lăcrămioare din diamante strălucitoare, albăstrele din safire de culoarea cerului. Iar frunzele erau din smaralde verzi şi aveau pe ele boabe de rouă din perle scoase din fundul mărilor".

Bătrînul mai pufăi o dată din ţigară şi o aruncă, stingînd-o cu tocul bocancului. În spatele lui, Dinu Romanescu, cu carnetul de notiţe în mînă, tăcea mîlc şi — cînd i se păru că unul dintre copii vrea să vorbească — duse un deget la buze, făcîndu-i semn să tacă. Moş Simion continuă:

„A fost o nuntă care ţinu trei zile şi trei nopţi în şir, o nuntă cum nu s-a mai pomenit. În seara celei de-a treia zile, cînd nuntaşii se pregăteau să plece care de unde venise şi făceau mirilor urările de despărţire, se porni o furtună năprasnică. Întîi un vînt turbat care mătura totul în calea lui, zgîlţîind sălbatic uşile şi ferestrele palatului. Apoi se făcu întuneric ca noaptea, şi începu să cadă grindina, cu bulgări de gheaţă cît pumnul, care acoperi pămîntul pînă la înălţimea unui om. Iar la urmă, deşi era în plină vară, se porni un viscol, cum nu se mai pomenise, cu troiene mari de zăpadă care îngheţau orice suflare.

Ce se întîmplase? Zmeul fioros, cu un singur ochi in frunte şi gură de căpcăun aflase de nunta Mălinei cu craiul cetăţii de cleştar. Vestea stîrnise mînia zmeului, care socotea să se însoare el cu Mălina cea frumoasă. Şi zmeul stîrnise stihiile vînturilor sălbatice, ale grindinei ucigătoare şi ale viscolelor cu suflu geros de gheaţă.

În timp ce nuntaşii, speriaţi de întuneric şi furtună, se întrebau ce s-a întîmplat, vîntul cel sălbatic sparse geamurile palatului de cleştar şi rupse uşile, deschizîndu-le larg, iar căpcăunul năvăli în sala meselor şi într-o clipită o înhăţă pe Mălina şi o duse cu el în peştera cu şerpi veninoşi care scot flăcări pe gură, unde îşi avea vizuina.

Craiul cel viteaz nu se pierdu însă cu firea. Văzînd că mireasa îi fusese răpită, înţelesese că la mijloc era o nouă ticăloşie a zmeului.

își puse platoșa, încinse paloșul și încălecă roibul, pornind să se lupte cu fiorosul căpcăun. Il ajutară toate vietățile codrului, în frunte cu zîna cea bună a pădurii; îl ajutară urșii cei pîntecoși, iepurii urecheați, sprintenele căprioare și păsărelele de la care Mălina învățase să cînte. Ii arătară drumul spre văgăuna șerpilor, îi dădură sfaturi cum să lovească pe căpcăun și să-l răpună.

Zmeul se înfurie tare și prăvăli o stîncă uriașă peste pădure, ca să pedepsească vietățile care ajutau pe crai. Multe fură îngropate sub stîncă, iar celelalte, care scăpaseră, fugiră care încotro, răspîndindu-se prin codrii învecinați. Numai brebii scăpară, avînd vizuinile săpate și întărite în pămînt. Căzînd stînca cea uriașă pe care o prăvălise căpcăunul, pămîntul se cutremură pînă în măruntaiele lui, și în toată țara se simți, pînă departe, cît de aprigă era mînia căpcăunului.

Craiul cetății de cleștar nu se înspăimîntă. Porni mai departe și, în zorii zilei, ajunse la văgăuna zmeului. Acesta își trimise înainte șerpii veninoși care scot flăcări pe gură și ei înconjurară pe voinic. Atunci apărură din toate părțile brebii, mulți ca frunza și ca iarba, și fiecare înhăță cîte un șarpe și începu lupta.

Iar craiul cel viteaz se încleștă într-o luptă năprasnică, pe viață și pe moarte, cu zmeul. Și se luptară așa din zori și pînă în seară, și iarăși din seară pînă în zori, cînd voinicul își aminti că zîna cea bună a pădurii îl sfătuise să lovească pe căpcăun în singurul lui ochi. Făcu așa cum îl învățase zîna, și zmeul se prăbuși, scoțînd un răcnet înfiorător, lovit de moarte.

Inainte de a muri, mai avu putere să-l blesteme pe viteazul mire al Mălinei și-l preschimbă într-un munte de piatră. Este cel care se vede de-aici, din satul nostru, și care se cheamă Muntele Craiului"

Copiii întoarseră cu toții capetele în direcția indicată de degetul bătrînului și priviră culmea însingerată de apusul soarelui. Văzuseră de nenumărate ori Muntele Craiului, dar de fiecare dată cînd ascultau povestea de la moș Simion îl priveau cu alți ochi. Oare nu semănau stîncile albicioase cu o platoșă, iar piatra aceea ascuțită cu un paloș ridicat ca pentru luptă? Cît despre coama aceea prelungă și împădurită, cu siguranță că era spinarea roibului cel focos...

Mulțumit de privirile lacome ale copiilor, povestitorul urmă:

„Mălina cea frumoasă plînse mult cînd află blestemul care lovise pe craiul palatului de cleștar. Cu lacrimi în ochi se rugă de zîna cea bună a pădurii s-o preschimbe și pe ea într-un munte, ca să poată sta în veci alături de cel pe care și-l alesese mire. Pînă la urmă, zîna se milostivi de ea, și așa se născu Muntele Mălina, la poalele căruia se află satul nostru. Dacă vă veți uita bine, veți vedea că Muntele Craiului și Muntele Mălina se leagă unul de altul, ca doi oameni care se țin strîns îmbrățișați.

Am uitat să vă spun că, în lupta cu șerpii cei veninoși care scot flăcări pe gură, au pierit toți brebii. De atunci nu se mai află prin părțile noastre aceste vietăți, care înainte mișunau cu miile, dar de la ele își trage numele satul nostru.

Şi am mai uitat să vă spun că pe locul unde a murit zmeul s-a căscat o groapă fără fund, în care s-a scurs din ochiul lovit al căpcăunului o apă fierbinte, nespus de otrăvitoare. Şerpii veninoşi care au scăpat din lupta cu brebii s-au aciuat în groapa asta, căreia îi spune Cazanul, şi în nopţile întunecoase scot capetele şi varsă flăcări pe gură.

Pe fundul Cazanului este palatul de cleştar cu turle de aur, sînt toate bogăţiile craiului, tacîmurile încrustate în nestemate şi zestrea de rubine roşii, smaralde verzi şi safire albastre a Mălinei. Şi tot acolo sînt şi lacrimile vărsate de Mălina cea frumoasă, care şi-a pierdut mirele, şi care toate s-au preschimbat în mărgăritare.

Dar nimeni nu se apropie de apa blestemată şi otrăvită a Cazanului ; ciobanii o ocolesc cînd pornesc cu oile la munte, iar vietăţile pădurii, urşii, iepurii şi căprioarele — prietenii Mălinei care au scăpat de stînca prăvălită de căpcăun peste codru — nu se adapă niciodată din apa veninoasă şi nici măcar nu se apropie de ea. Nici un peşte şi nici o gînganie nu poate trăi în apa aceea otrăvită, în afară de şerpii veninoşi, care, în nopţile fără lună, scuipă flăcări. Oamenii au poreclit-o Cazanul Dracului...".

— Intersantă poveste ! strigă Dinu Romanescu entuziasmat şi-şi închise nelipsitul carnet de notiţe, pe care stenografiase, cuvînt cu cuvînt, basmul lui moş Simion.

Bătrînul tresări şi se întoarse uimit.

Reporterul îl bătu vesel pe umăr :

— Ţi-am spus, moş Simioane, că o să ne revedem curînd. După cum vezi, am avut dreptate. Chiar dacă veneam numai să ascult legenda Munţilor Mălina şi Craiului şi tot merita să fac drumul.

— E doar o poveste pentru copii, făcu bătrînul încurcat.

Tînărul nu răspunse imediat. Se gîndi o vreme, apoi zise încet :

— Nu e numai pentru copii, moş Simioane, şi unii oameni mari au ceva de aflat din povestea dumitale. Legenda Cazanului ascunde un fapt adevărat, un fapt... teribil de adevărat.

Faţa lui devenise dintr-o dată serioasă. Dar imediat se destinse şi întrebă făcînd cu ochiul :

— Crezi că la noapte o să fie senin ? Aş da o chenzină din leafă pentru o noapte fără lună...

CAPITOLUL AL ŞAPTELEA

unde moş Simion găzduieşte oaspeţi neaşteptaţi, iar reporterul Dinu Romanescu îşi petrece noaptea fluierînd „Ciocîrlia"

Începuse să se insereze cînd Dinu Romanescu porni să urce Muntele Mălina.

— N-are nici un rost, încercă să-l oprească moş Simion. Sîntem

la mijlocul lui august. E aproape lună plină. Flăcările nu se arată decît în nopțile fără lună.

— Sînt foarte norocos de felul meu, replică reporterul și arătă cu degetul un nor care apăruse la orizont. Era un nor mic, albicios, cu marginile înroșite de razele apusului de soare. Plutea deasupra crestelor stîncoase ca un abur străveziu, gata parcă în orice clipă să se destrame în adierea ușoară a vîntului de seară. — Norul acesta va aduce alții după el și va fi o noapte fără lună.

Bătrînul clătină capul neîncrezător. Reporterul îi făcu cu ochiul și se așternu la drum. De fapt, nu credea nici el în povestea cu norul, dar era convins că, dacă deasupra Cazanului joacă într-adevăr lumini, faptul nu avea nici o legătură cu luna.

Moș Simion îl urmări cu privirea pînă ce tînărul se pierdu pe după o cotitură a drumului, coborînd în vîlceaua ce mărginea albia secată a pîrăului Brebilor. Pe urmă bătrînul se întoarse în sat, unde ajunse aproape de căderea nopții.

În mica piață din fața clădirii sfatului popular, i se înfățișă o scenă neobișnuită pentru Valea Brebilor. Două tinere discutau aprins cu secretarul sfatului, în prezența cîtorva femei și copii care se adunaseră să privească scena. Tinerele purtau pantaloni scurți, bocanci și rucsac — echipamentul obișnuit al excursionistului. Micul sat de la poalele Muntelui Mălina era foarte rar vizitat de excursioniști, iar această îmbrăcăminte — și în special pantalonii scurți — stîrnise senzație.

— Trebuie să găsim un loc pentru dormit, spunea una dintre fete.

— Cooperativa e închisă, se indigna cealaltă, și n-am mîncat nimic de aseară.

Secretarul sfatului se uita cînd la una, cînd la cealaltă și dădea din umeri bîlbîindu-se :

— N-avem unde... mîine vine o comisie de medici... avem și un ziarist de la București... odăile sînt ocupate...

In clipa aceasta apăru un alt excursionist, însoțit de un flăcău ce mîna un cal mic de munte încărcat cu doi desagi plini.

— N-avem unde dormi, Emil, se adresă una dintre fete noului sosit.

Cel pe care fata îl numise Emil lăsă rucsacul jos și-și șterse fața cu o batistă mare, cadrilată, pe care o scoase dintr-un buzunar al hanoracului. Era acoperit de praf din cap pînă în picioare și vizibil obosit.

Moș Simion crezu că a sosit vremea să intervină în discuție. Făcu cîțiva pași pînă ajunse în mijlocul cercului pe care-l făceau femeile curioase și copiii din sat și, scoțîndu-și pălăria :

— Dacă doriți, vă pot găzdui la mine. Am două odăi. S-o găsi și ceva de-ale gurii.

Cei trei răsuflară ușurați.

— Mă numesc Emil Pravăț, spuse omul cu hanorac și strînse mîna bătrînului. Sîntem din București.

Apoi prezentă pe cele două tinere a căror îmbrăcăminte trezise

curiozitatea femeilor din Valea Brebilor: „Ileana Coman și Stela Șoimu. Flăcăul acesta — adăugă el — e din Prisaca și ne-a condus pînă aici. Fără el nu știu ce ne-am fi făcut. Calul lui ne duce aparatele".

O jumătate de oră mai tîrziu se aflau instalați într-una dintre odăile lui moș Simion. Acesta din urmă turna mălai în ceaun învîrtind de zor. Pe masă, farfurii cu brînză și lapte îmbiau pe excursioniști. În șopronul din curte, flăcăul din Prisaca își îngrijea calul.

După ce oaspeții lui moș Simion mîncară, Ileana zise:

— Dacă toate merg bine, Paul trebuie să sosească mîine la prînz.

— Să sperăm că a găsit, la Sibiu, ceea ce ne interesează, făcu Stela Șoimu. Eșecul nostru de pînă acum este destul de deprimant.

Emil Pravăț aprinse o țigară:

— Ești foarte grăbită, zise apoi. Am plecat abia de o săptămînă din București. Pentru cercetări ca ale noastre trebuie timp. Și mai ales răbdare, multă răbdare.

— Dacă am putea face cel puțin o baie ca lumea, zise Stela visătoare. Nu este vreo apă prin apropiere? se adresă ea lui moș Simion.

Bătrînul șovăi:

— Este un lac, noi îi spunem Cazanul, la două ceasuri distanță, pe Muntele Mălina.

— Splendid! se entuziasmă Stela. Pînă la prînz, cînd vine tovarășul Coman, avem tot timpul să facem o baie bună.

Moș Simion se foi pe scaunul lui scund:

— Nu vă sfătuiesc, făcu jenat. Apa lacului e blestemată. Noi, cei din partea locului, îl ocolim. Nici animalele nu se adapă din apa lui. Nu vă sfătuiesc.

— Blestemată sau nu, zise Stela hotărîtă, mîine dimineață pornesc într-acolo, cu prosop și săpun.

— Te însoțesc, zîmbi Ileana.

Bătrînul clătină capul îngîndurat, și zbîrciturile din jurul gurii i se adînciră. Stătu o vreme și privi trist flăcările care jucau în vatră.

— De ce ești așa de abătut, moș Simioane? voi să știe Emil Pravăț.

Vocea bătrînului fu slabă, ca un șoptit:

— Mi s-a îmbolnăvit nepotul. Are zece ani. Numai pe el îl mai am pe lume.

— Îmi pare rău...

Geologul se simțea încurcat. Crezu că mai trebuie să întrebe ceva, să ceară amănunte:

— De ce suferă?

Moș Simion scoase din buzunar un plic cu o scrisoare mototolită de prea mult citit și o întinse lui Pravăț, fără să mai spună nimic. Acesta citi cele cîteva rînduri pe care doctorul Opran le scrisese prietenului său Dinu Romanescu și sări în sus, agitat:

— Extraordinar! strigă.

Întinse scrisoarea Stelei Şoimu, care o citi împreună cu Ileana.

— Extraordinar! nu înceta să repete geologul, plimbîndu-se prin mica odaie a lui moş Simion ca un leu în cuşcă. Vă daţi seama ce înseamnă asta? Stronţiu şi bariu radioactivi! Iod! Poate că sîntem mai aproape de ţintă decît am crezut. Trebuie să vorbesc neapărat cu medicul acela.

Se întoarse spre moş Simion:

— Unde pot să-l găsesc pe doctorul Opran?

— E plecat. Dar se întoarce mîine dimineaţă. Vine cu mai mulţi doctori de la Cluj.

Emil Pravăţ continuă să se plimbe agitat prin odaie, mormăind şi clădind tot felul de ipoteze.

După cîtva timp, Ileana Coman puse lui moş Simion o întrebare care semăna foarte mult cu una dintre acele întrebări ciudate pe care reporterul Dinu Romanescu le punea în valea Urieşului şi care făcuseră ca locuitorii din Puşca şi din Bistreni să-l creadă scrîntit la minte:

— Spune, moş Simioane, oamenii foarte bătrîni nu povestesc de un cutremur care a avut loc prin împrejurimi înainte chiar de a te naşte dumneata...?

În timp ce în odaia bătrînului guard silvic se petrecea această scenă, reporterul Dinu Romanescu, cel care cu cîteva zile înaintea Ileanei Coman întrebase şi el dacă un cutremur avusese loc prin regiune, urca voiniceşte Muntele Mălina, spre platoul Cazanului. Drept orice bagaj luase cu el o lampă de buzunar cu o baterie de rezervă, un pachet de ţigări şi nelipsitul său carnet de notiţe.

Ultima parte a drumului o făcu pe întuneric şi trebui, din ce în ce mai des, să recurgă la lampa de buzunar. Nu risca să se rătăcească fiindcă albia secată a pîrăului Brebilor îl ducea, după cum îi spusese moş Simion, pînă la platoul unde se afla lacul.

În timp ce urca pe solul nisipos, presărat cu pietriş, întrerupt de porţiuni stîncoase, unde — la lumina lămpii de buzunar — trebuia să sară din piatră în piatră, Dinu Romanescu avea o senzaţie ciudată. Simţea că lipseşte parcă ceva, că drumul său nu se desfăşoară în condiţii obişnuite. Ce era, nu putea să spună. De foarte departe, probabil de la o stînă, răzbătu pînă la el lătratul unui cîine. Şi în clipa aceea îşi dădu seama: era înconjurat de o linişte adîncă, o linişte deplină, nefirească.

Dinu Romanescu era un pasionat turist, colindase ţara în lung şi în lat, cunoştea munţii ca nimeni altul. Bătuse adesea şi noaptea potecile de munte, era familiarizat cu zgomotele obişnuite ale nopţii, cu fîşîitul vîntului prin acele molizilor, cu zumzetul insectelor printre firele de iarbă, cu strigătul cucuvăilor şi al huhurezilor, cu tîrîişul unei şopîrle pe piatră, cu fîlfîitul vreunei păsări de noapte stîrnite din veghea ei asupra pădurii adormite. Sînt zgomotele cu care drumeţul nocturn se obişnuieşte şi nu le mai ia în seamă, ba, dimpotrivă, ele fac să i se pară liniştea şi mai adîncă.

Nimic din toate acestea nu se făceau însă simțite pe drumul bolovănos ce ducea spre platoul Cazanului. Dinu Romanescu se opri în loc și ascultă vreme îndelungată. Tăcerea îl învăluia peste tot, o liniște ciudată, cu totul neobișnuită.

Roti lumina lămpii căutînd să prindă în fasciculul de raze vreo gîză, dar fără să reușească. Apoi îndreptă lumina spre sol, cercetînd pămîntul uscat și nisipos, pietrele cenușii cu crăpături — din nou fără rezultat.

„Parcă aș fi într-o țară pîrjolită de incendiu — îi țîșni prin minte. Să fi avut oare dreptate bătrînul ?"

În clipa aceasta apăru luna, și, în lumina ei lăptoasă și rece, peisajul tăcut și lipsit de vegetație îi păru și mai sinistru. Își aminti de un desen văzut cîndva într-o revistă și care reda un peisaj lunar — cam așa cum și-l închipuise respectivul desenator: sol arid, pustietate, cratere de piatră, fără faună și fără vegetație și, peste tot, lumina albicioasă, rece, dezolantă, a unui astru uriaș care închipuia Pămîntul.

Ca și cînd ar fi băut ceva amar, reporterul se strîmbă și se scutură. Apoi, fără motiv, izbucni în rîs. Ridicînd pumnul spre lună o amenință strigînd: „Mi-ai făcut-o, mincinoaso! Era vorba să nu luminezi în noaptea asta!". Porni mai departe fluierînd „Ciocîrlia", o melodie la care se dovedise un adevărat virtuos încă din anii de școală. Acum, drumul i se păru mai puțin plictisitor, peisajul mai puțin încremenit.

Nu mai făcu decît vreun sfert de ceas pînă la platoul Cazanului. Se opri pe malul lacului, privind gînditor apa, care, în lumina lăptoasă a lunii, avea un luciu argintiu.

Lacul era aproape perfect rotund și părea să aibă între 50 și 60 de metri în diametru. Se afla cam într-o parte a micului podiș și era înconjurat de stînci masive, răspîndite — de altfel — pe întreaga suprafață a platoului. Nicăieri nu se vedea vreun copac și nici măcar mușchiul mărunt care crește la mari altitudini. În fața dezolantului peisaj, reporterul avu din nou senzația aceea ciudată de izolare, de pustietate, de liniște totală.

Apucă o piatră și o azvîrli în lac. După ondulațiile ei, apa i se păru vîscoasă ca țițeiul, grea ca mercurul; se opri și așteptă ca și cînd piatra ar fi trebuit să reapară la suprafață, plutind ca o bucată de lemn. Își dădu seama că impresia se datorește luminii înșelătoare a lunii. Se surprinse întrebîndu-se ce caută aici și o clipă se gîndi să se întoarcă imediat.

Își consultă ceasul: era trecut de zece. Din nou ridică pumnul amenințînd luna. Și atunci se produse ceva ce-l făcu din nou să rîdă: lumina astrului amenințat slăbi, se stinse pentru foarte scurt timp, apoi reapăru, mai strălucitoare, parcă, decît înainte; norul care acoperise o clipă luna se destrăma repede.

„Îți dau două ore ca să dispari complet" — îi strigă Dinu, și ecoul vocii sale se prelungi pînă departe, multiplicat de pereții stîncoși ai Mălinei și Muntelui Craiului.

La vreo treizeci de pași de malul lacului, găsi o stîncă scobită ca un fotoliu, unde se așeză așteptînd. Fuma țigară după țigară și din cînd în cînd fluiera ca să-i treacă plictiseala și ca să scape de senzația ciudată și atît de neplăcută pe care i-o stîrneau tăcerea, încremenirea stîncilor și luciul argintiu al apei.

Timpul trecea încet. Cîteodată răsuna, departe în vale, lătratul unui cîine. Era singurul semn de viață pe care-l percepea în pustietatea platoului de piatră, singurul semn că undeva trăiau ființe vii. Apa lacului avea un luciu metalic și părea uneori incandescentă, ca și cînd lumina alburie care scălda pietrele micului podiș și-ar avea izvorul în adîncurile ei.

Reporterul zîmbi gîndindu-se ce mutră ar face bătrînul secretar de redacție dacă l-ar putea vedea cum își petrece o bună parte a nopții pîndind ca niște flăcări să apară pe suprafața unui lac și fluierînd „Ciocîrlia". „Dacă nu există nici un fel de flăcări? — se gîndi. Nu se poate. Alfred Opran le-a văzut. El nu e o babă superstițioasă, e om în toată firea, dezbărat de prejudecăți. Flăcările există".

Consultă ceasul. Era aproape de miezul nopții. Începu iar să fluiere „Ciocîrlia". Aprinse o țigară și se învălui într-un nor de fum albăstrui. „Dar dacă lui Alfred i s-a părut numai? Chiar cel mai sănătos om poate avea o iluzie optică".

Începuse să-i amorțească picioarele în scobitura de stîncă unde se așezase. Aruncă țigara și o strivi cu talpa bocancului. Se sculă să facă puțină mișcare. In încremenirea lor rece, stîncile și apa argintie a lacului păreau să-și bată joc de el.

Din nou avu senzația aceea ciudată de izolare; tăcerea deplină, care îl învăluia din toate părțile, începu să-i calce pe nervi. Senzația deveni mai intensă pe măsură ce lumina lunii, acoperită cu încetul de un nor, scăzu, aruncînd umbre tot mai dense peste stîncile platoului. Cîteva clipe mai tîrziu, întreg podișul de piatră era cufundat în beznă.

Dinu căută în buzunarul hanoracului lanterna, dar n-o găsi. O lăsase pe marginea stîncii scobite unde șezuse, iar pachetul cu țigări și cutia cu chibrituri erau și ele tot acolo, lîngă carnetul de notițe, care alunecase jos.

In clipa aceea, reporterul văzu un spectacol care-l pironi locului: deasupra apei lacului se ivi o lumină slabă, difuză. Incetul cu încetul, lumina se întări, căpătă forma unui con strălucitor, se coloră la început într-un albastru intens, apoi în verde sclipitor. Conul, cu lumina deosebit de strălucitoare și viu colorată ca focurile de artificii, începu să-și deplaseze flăcările pe suprafața apei. Pe urmă apărură alte conuri de flăcări, într-o gamă variată de culori aprinse, care acopereau aproape întreaga suprafață a lacului, dînd feericului spectacol o strălucire orbitoare și ireală. Umbrele lor jucau printre rocile presărate pe platou, ca un dans al fulgerelor dezlănțuite, împrumutînd stîncilor siluete fantastice în continuă mișcare.

Orbit, reporterul închise ochii. Își apăsă tîmplele cu podul palmelor și strînse dinții. După ceasurile de nemișcare în care privise pustietatea de piatră scăldată în lumina lăptoasă și rece a lunii, dansul fantastic al flăcărilor, cu lumina lor intensă și viu colorată, îi înțepa parcă ochii cu mii de ace, al căror ascuțiș îi pătrundea pînă în creier.

Pînă la urmă, însă, curiozitatea învinse. Simți că trebuie să vadă, să-și sature privirea cu neobișnuitul spectacol pe care desigur că foarte puțini oameni îl văzuseră pînă acum. Deschise ochii, dar feericul dans de umbre și lumini încetase, flăcările dispăruseră ca printr-o vrajă... În fața lui se întindeau platoul arid cu stîncile nemișcate, apa cu luciu mat, metalic, reflectînd lumina liniștită și albicioasă a lunii, peisajul rece cu care se obișnuise în lungile ore de așteptare.

„Am visat" — fu primul lui gînd. Se ciupi de braț și văzu că e treaz. Își dădu seama că stă în picioare. „Nu cred să fi adormit după ce m-am ridicat din fotoliul de piatră. N-am adormit niciodată în picioare".

Pe marginea stîncii unde șezuse găsi țigările, chibriturile și lampa de buzunar. Nu observă însă carnetul de notițe, care alunecase între două stînci. Aprinse o țigară și fumă cîtva timp gînditor. După ce termină se pregăti de plecare.

Din nou răsună în depărtare lătratul cîinelui. Era ca o chemare către lumea care începea la poalele masivului, lumea cea vie, a ierbii, prin care mișună gîze și furnici, a copacilor verzi, în care ciripesc păsările, lumea care nu cunoaște tăcerea deplină și în care totul este în necontenită mișcare.

După ce aruncă o ultimă privire către lacul ce sclipea argintiu în razele lunii, reporterul porni să coboare povîrnișul și curînd intră pe făgașul pîrâului Brebilor, care-l duse pînă în marginea satului.

În apropierea primelor case, îl întîmpină țîrîitul greierilor și auzi cocoșii care erau la al doilea cîntat. Deși era aproape de trei dimineața, nu se sfii să scoată un chiot, care trezi toți cîinii satului. Apoi străbătu ulița principală fluierînd „Ciocîrlia", pe care însă cîinii se pare că n-o apreciară, după cum dovedeau lătrăturile lor furioase.

Cînd adormi în patul ce-l obținuse din vreme într-una dintre încăperile dispensarului, afară se crăpa de ziuă și o geană albăstruie începuse să se arate pe după crestele Mălinei și ale Craiului.

CAPITOLUL AL OPTULEA

unde vedem cum Stela Șoimu se enervează din nou, iar cuvîntul „extraordinar" revine mereu pe buzele geologului Pravăț

Dinu Romanescu se sculă în dimineața aceea mai tîrziu ca de obicei. Scurt timp după aceea, observă că pierduse carnetul de notițe,

ceea ce îl indispuse. „Un reporter fără carnet de notițe — obișnuia să spună — e ca un vînător fără pușcă.“

Primul om cu care dădu ochii, pe ulița mare a satului, fu moș Simion. După ce se salutară, bătrînul întrebă:

— Ați văzut flăcările?

— Le-am văzut. A fost un spectacol minunat. N-am să-l uit toată viața. Am fost atît de impresionat, că mi-am pierdut și carnetul cu însemnări. Asta nu mi s-a întîmplat încă niciodată.

Celălalt clătină capul tăcut.

— Ai avut dreptate, continuă Dinu. Animalele ocolesc întreaga regiune. N-am văzut nici gîze. Nici măcar iarbă nu crește primprejur.

— E un loc blestemat, făcu bătrînul, și privirea i se întunecă. Apa lacului e otrăvită.

— Cred că ai dreptate. Acum sînt convins că ai dreptate.

Moș Simion se uită cercetător la fața tînărului, dar nu descoperi nici o urmă de ironie. Dinu îl privea cu ochi senini, și pe chipul lui se citea o seriozitate neobișnuită.

— Sînt bucuros, zise bătrînul, că v-ați putut convinge. Din păcate, alți tovarăși de la București m-au luat în rîs. S-au dus să facă baie în lac... în Cazanul Dracului.

Reporterul tresări:

— Baie?!... Alți tovarăși?!... Ce vrei să spui cu asta? Cine s-a dus să facă baie în lacul acela?

— Niște tovarăși din București. I-am găzduit în noaptea asta la mine. Au venit cu un flăcău din Prisaca și un cal care le cară niște aparate.

Dinu dădea semne de neliniște:

— Cine sînt acești tovarăși? Nu ți-au spus cum îi cheamă?

Bătrînul scoase pălăria și se scărpină în creștet:

— Bărbatul avea un nume curios. Il strigau... îl strigau... Emil! Da, așa cred, Emil!

Reporterul îl apucă pe bătrîn de braț și-l zgîlții agitat:

— Erau și două fete, nu? Stela Șoimu și Ileana Coman...

— Da...

— Au plecat să facă baie în lac? Spune, moș Simioane, spune repede că n-avem nici o clipă de pierdut.

— Da. Sînt vreo două ceasuri de atunci. M-au luat în rîs cînd le-am spus că apa Cazanului e blestemată. Tovarășul acela... Emil, a plecat și el cu aparatele. I-am arătat scrisoarea de la tovarășul doctor...

Dinu Romanescu nu mai așteptă ca bătrînul să sfîrșească și o luă la goană pe uliță, înspre vîlceaua de unde începe urcușul Mălinei, pe albia secată a pîrăului Brebilor. Moș Simion privi o vreme după el, apoi dădu din umeri și plecă în treaba lui.

Reporterul străbătu prima parte a drumului aproape alergînd. Sărea din piatră în piatră, ajutîndu-se de mîini. Își rupse pantalonii în niște colțuri ascuțite de stîncă și — încălzit peste măsură —

lepădă hanoracul, care-l jena, într-un tufiș, cu gîndul să-l ia la întoarcere.

In locul unde începea povîrnișul abrupt, care suia drept spre platou, găsi pe flăcăul din Prisaca. Scosese un fluier și cînta, păzind calul care umbla cu botul printre tufele uscate.

După cîteva minute îl întîlni pe Emil Pravăț. Geologul avea agățat de gît, cu o curea de piele, o cutie dintr-un metal alb, care la prima vedere părea un aparat fotografic de dimensiuni cam exagerate. In mînă ținea un fel de baston de sticlă, prins cu un fir într-o latură a cutiei. Inainta încet, printre pietre, apropiind din cînd în cînd vîrful tubului de cîte o stîncă. Era atît de preocupat, încît nu-l văzu pe Dinu decît cînd se opri în fața lui :

— Fetele ! gîfîi acesta ștergîndu-și cu dosul mînecii sudoarea care-i șiroia pe obraz. Unde sînt fetele ? Spune repede...

Complet absorbit de treaba la care se deda, Emil Pravăț nu se arătă de loc uimit să-l întîlnească pe reporter. Nici nu înțelese prea bine ce-l întrebase acesta :

— Am făcut o descoperire extraordinară, spuse entuziasmat. Rocile sînt radioactive. Contorul înregistrează...

Dinu îl apucă de umeri și-l zgîlțîi enervat, așa cum făcuse cu puțină vreme înainte cu moș Simion.

— Fetele, strigă. Unde sînt fetele ? Stela și cu Ileana Coman !

Geologul înțelese. Arătă cu mîna în sus, spre platoul de pe Mălina :

— Au luat-o înainte. Ni s-a spus că e un lac acolo. Vor să facă baie...

Infățișarea îngrozită pe care o luă reporterul la auzul acestei vești îl sperie și pe Emil Pravăț, făcîndu-l să uite pentru o clipă descoperirile sale, cărora le acorda atita importanță. Cînd își reveni și începu iar să cerceteze rocile — cu vîrful tubului urmărind jocul acelor pe cadranele cutiei metalice —, reporterul era departe, deasupra lui, cățărîndu-se și sărind peste stînci, blestemînd printre dinți și lăsînd în urma lui o dîră de pietricele ce se rostogoleau dislocate de talpa bocancilor.

Cînd ajunse la marginea platoului, văzu o scenă care-i îngheță sîngele în vine. Stela Șoimu, în costum de baie, se pregătea să sară în lac, folosind drept trambulină una dintre stîncile de pe mal.

— Oprește ! strigă reporterul din toată puterea plămînilor, și munții vuiră pînă departe de ecoul vocii lui puternice.

Stela se sperie și era cît pe ce să-și piardă echilibrul. Se lăsă în genunchi pe stîncă. Duse o mînă la piept, încercînd să potolească bătăile inimii, și privi în direcția de unde venea strigătul atît de desperat.

In partea cealaltă a platoului, Ileana Coman, tot în costum de baie, scăpă din mînă carnetul de notițe al lui Dinu Romanescu, care se deschise la picioarele ei.

Reporterul alergă spre stînca pe care se afla Stela, o luă în brațe ca pe un fulg și — fără să spună vreun cuvînt — o duse în

cealaltă parte a platoului, lîngă Ileana, depunînd-o pe o rocă scobită și netezită. Era cea pe care, în noaptea precedentă, o folosise ca fotoliu la spectacolul ce i-l oferiseră ciudatele lumini ale lacului.

Stela își reveni cea dintii :

— Ce cauți aci ? De ce răcnești așa ca din gură de șarpe ? Dacă ai vedea în ce hal arăți...

Dinu se așeză pe jos, răzbit de eforturile făcute și de tensiunea nervoasă a ultimului sfert de oră. Se uită la ceas : nu făcuse în nici treizeci de minute drumul, care în seara precedentă îi luase mai mult de două ore. Privi împrejur : platoul Cazanului nu mai era, parcă, același. Dispăruseră tăcerea adîncă și aspectul dezolant al stîncilor scăldate în lumina rece a lunii, dispăruse și luciul mat, metalic al apei. În razele generoase ale soarelui de dimineață, sub cerul albastru și senin de august, pe care se fugăreau nori alburii, totul era atît de pașnic, atît de firesc. Un lac oarecare de munte, așa cum se găsesc multe în țara noastră. Iar de jos, de la o stînă așezată pe celălalt versant al Craiului, se auzea zvon de tălăngi.

— Nu vă mirați că sînt aici ? întrebă el obosit.

— Știam, zise Stela. Ți-ai uitat pușca, vînătorule.

Și Ileana, ridicînd de jos carnetul de notițe al reporterului :

— Ne-am permis să facem pe detectivele și am dedus că ești prin apropiere.

Reporterul își șterse nădușeala care-i năclăia toată fața. Pantalonii i se rupseseră la genunchi, unde avea și o tăietură — de la un colț ascuțit de stîncă —, lăsînd să se vadă o dîră subțire de sînge. Palmele i se umflaseră și mîinile pînă la cot erau pline de zgîrieturi.

— Vrei să te căsătorești cu mine, Stela ? întrebă.

Chimista izbucni în rîs :

— Arăți întocmai ca un ginere. Refuz să discut această chestiune pînă nu faci o baie.

— Baie ? Unde să fac baie ?

— Cum unde !? Aici în lac. Am adus și săpun...

Dinu izbucni în rîs. Și rîse, rîse cu poftă, hohotind de răsunau munții și văile pînă departe. Îi dădură lacrimile de atîta rîs. Era o descărcare nervoasă care avu darul să-l liniștească, să-i redea complet stăpînirea de sine și judecata limpede.

— Prosop ai adus ? întrebă într-un tîrziu, după ce se mai potoli.

Inciudată, tînăra scoase din sacul ei de voiaj o batistă, o rupse fîșii, apoi se îndreptă spre lac.

— Încotro ? întrebă reporterul ridicîndu-se în genunchi.

— Să ud batista. Trebuie să-ți fac un pansament. Îți sîngerează genunchiul.

Apucînd-o de mînă, Dinu o trase lîngă el :

— Unde vrei să uzi batista ? Tot în lac, nu ?

Din nou începu să rîdă. Apoi se încruntă.

— Dacă te mai apropii de apa aceea să știi că ai de-a face cu mine. Acum nu mai glumesc.

Furioasă, fata își smulse brațul din mîna lui :

— De ce să nu mă apropii? E blestemată apa, nu? Te iei după babele din Valea Brebilor. Frumos îți șade, tovarășe ziarist.

— Nu e blestemată, zise Dinu încet. E radioactivă. Puternic radioactivă.

Cele două tinere făcură ochi mari.

— De... de unde știi...? se bîlbîi Stela.

— E o poveste mai lungă. Și acum, fă bine și depărtează-te de lac. Nu mă pricep prea bine în fizica atomică, dar cred că, cu cît vom sta mai departe de lacul ăsta blestemat, cu atît mai sănătos va fi pentru noi.

Între timp, Ileana Coman se apropiase:

— Ești sigur de ceea ce afirmi?

— Cît se poate de sigur.

— Atunci... atunci poate că... meteoritul pe care-l căutăm...

— Ai perfectă dreptate. Meteoritul pe care-l căutați, pe care Viktor Petrovici Nikitin din Pulkovo l-a văzut în noaptea de 29 spre 30 iunie 1834 și despre care i-a scris lui Joachim Hieronymus Schmetterling, a căzut pe Muntele Mălina. A provocat un cutremur în regiune, a răscolit stîncile, formînd platoul pe care ne aflăm actualmente, iar în urma precipitațiilor atmosferice, craterul său s-a umplut cu apă, formînd lacul cunoscut sub numele de Cazanul.

— Extraordinar! făcu Ileana Coman, imitînd, fără să-și dea seama, intonația geologului Pravăț.

— Mai departe, pot să-ți spun că meteoritul nostru conținea materii radioactive, așa cum bine ați presupus voi. Cum ați ajuns la concluzia asta, nu știu; dar aveți dreptate...

— E o poveste mai lungă, zise chimista imitîndu-l pe Dinu.

Acesta nu se tulbură:

— Cred că pot spune, cu oarecare siguranță, și ce fel de materii se găsesc pe fundul lacului: în cantitate mare se află uraniu. Nu te-am lăsat să faci baie în lac fiindcă nu vreau ca viitoarea mea soție să-mi aducă drept dar de nuntă stronțiu în oase și iod radioactiv în tiroidă...

— Scrisoarea doctorului Opran! sări Ileana.

— Exact!

— Extraordinar, repetă tînăra.

În clipa aceasta, același cuvînt răsună în cealaltă parte a platoului: „Extraordinar!". De data aceasta, intonația geologului Pravăț nu mai era imitată, ci cu totul autentică. Într-adevăr, printre stîncile de la marginea micului podiș apăru Emil Pravăț cu contorul atîrnat de umăr și tubul detector în mînă.

— Extraordinar! Această chestiune depășește pur și simplu puterea mea de înțelegere. Radioactivitatea crește pe măsură ce urcăm. Parcă întregul munte ar fi un imens reactor nuclear.

— Nu chiar întregul munte, zise reporterul, dar lacul acesta, în care stimata dumitale colegă Stela Șoimu ține cu orice preț să se îmbăieze, are, cred, însușirile unui reactor nuclear în activitate.

— Lacul ? făcu geologul apropiindu-se de malul stîncos. Apăsă pe unul dintre butoanele contorului și mișcă tubul de sticlă deasupra rocilor de pe mal, apoi la cițiva centimetri de suprafața apei. Pe cadrane, acele începură să oscileze cu repeziciune.

— Extraordinar ! nu înceta să repete. Extraordinar ! Pe fundul acestui lac se petrece un puternic proces de dezintegrare nucleară.

Ocoli în semicerc o parte a Cazanului, pe urmă se întoarse și porni în sens invers. „Extraordinar" ! — spunea mereu și părea că uitase cu desăvîrșire prezența celorlalți.

— Radiația nu este primejdioasă ? întrebă Dinu uitîndu-se cu îngrijorare către Stela, care între timp se îmbrăcase. Aceasta se adresă geologului :

— Avem toate motivele să presupunem că este vorba de uraniu.

— Ai dreptate, făcu geologul gînditor. Avînd în vedere că e vorba de o cantitate foarte mare, cred că trebuie să fim cît se poate de prudenți. Din păcate, contorul portativ cu care lucrez are o schemă foarte simplă. Acele galvanometrelor sale înregistrează radiațiile de particule beta și gama, precum și intensificarea sau diminuarea radioactivității, dar fără să dea o măsurătoare exactă. Nu ne-am pregătit pentru o descoperire atît de extraordinară ca aceea în fața căreia ne aflăm acum. În apropierea lacului, radiația este atît de puternică, încît mi-a dat pur și simplu peste cap acul galvanometrului.

— Să nu mai pierdem timpul, spuse reporterul. Toate acestea le vom putea discuta și jos, în sat. Vă veți întoarce mai tîrziu, cu aparate și instrumente corespunzătoare și cu echipament de protecție. Cum v-a așteptat mai mult de 100 de ani, meteoritul dumneavoastră o să vă mai aștepte cîteva zile.

— Meteoritul ? tresări geologul. Crezi că... mărturisesc că am pierdut cu totul din vedere...

Scoase din trusa cu ustensile geologice un instrument avînd montat la unul dintre capete o lentilă puternică. Apropie celălalt capăt de o stîncă aflată aproape de malul lacului și potrivi — cu o oglindă atașată instrumentului — ca lumina soarelui să cadă pe porțiunea ce se vedea prin lentilă. Apoi reluă drumul pe care-l făcuse cu puțin timp înainte cu detectorul. Se oprea din cînd în cînd, studia cîte o porțiune din suprafața unei stînci și clătina capul. „Extraordinar !" — nu înceta să repete.

Dinu Romanescu începu să dea vădite semne de nerăbdare. Le conduse pe Stela și pe Ileana spre marginea platoului, unde începea coborîșul pe albia bolovănoasă și abruptă a pîrâului Brebilor, apoi se întoarse și-l luă pe geolog de braț, încercînd să-l tragă după el :

— Destul pentru azi ! Te vei întoarce și o să ai prilejul să studiezi fiecare piatră a platoului.

Emil Pravăț se dezlipi cu greu de lîngă lac.

— Este într-adevăr meteoritul nostru, spuse cînd ajunseră lîngă cele două fete. N-am putut studia în amănunțime rocile, dar și unui profan i-ar sări în ochi ciudățeniile pe care le prezintă în structură.

Sînt roci meteoritice, fără nici o îndoială. Rocile au un amestec de substanţe de o greutate specifică diferită, spre deosebire de conglomeratele pămînteşti, la care există un fel de selecţie după greutatea specifică. În afară de aceasta, presupun că conţinutul de uraniu este foarte ridicat.

Intr-o jumătate de ceas ajunseră la poalele muntelui, unde găsiră pe flăcăul din Prisaca. Emil Pravăţ îşi încărcă aparatul şi trusa de geolog pe cal, şi porniră mai departe, spre sat.

Soarele se ridicase sus, anunţînd o amiază călduroasă chiar pentru regiunea aceea de munte. Mergeau tăcuţi, cufundaţi în gînduri, preocupaţi de descoperirea cu totul deosebită la care participaseră. Reporterul încercase de cîteva ori să glumească, dar nu reuşise să întrerupă şirul gîndurilor care-i frămîntau pe tovarăşii săi de drum. Nici nu-şi dăduse prea multă osteneală, el însuşi fiind foarte obosit. Goana pe albia bolovănoasă a pîrăului îl extenuase, iar genunchiul lovit îl durea, îngreunîndu-i drumul.

Cînd ajunseră aproape de sat, auziră un zgomot de motor care venea din înaltul cerului; curînd văzură apărînd, de după culmea Craiului, un punct argintiu care se mărea văzînd cu ochii.

— Un avion, fu de părere Stela.

— Cred că e un elicopter, zise geologul.

Această din urmă părere se dovedi a fi corespunzătoare realităţii. Cîteva minute mai tîrziu, aparatul se lăsă, în zbor aproape vertical, pe imaşul situat în cealaltă parte a satului.

— Un elicopter la Valea Brebilor ?! se miră Ileana Coman.

— Cred că pot lămuri şi acest mister, rise reporterul. E o comisie de medici de la Cluj care vine să întreprindă unele cercetări. Printre ei se află şi prietenul meu Alfred Opran, autorul scrisorii pe care v-a arătat-o moş Simion aseară.

— De unde ştii de scrisoare ? întrebă Stela.

Reporterul izbucni în rîs :

— Asta-i bună ! In primul rînd, fiindcă îmi place să ştiu totul. Şi, în al doilea rînd, află, stimată tovarăşă Stela, că scrisoarea îmi era adresată.

Văzînd uimirea care se citea pe faţa fetei, adăugă :

— Cu alte cuvinte, citind scrisoarea, dumneata ai violat, într-o oarecare măsură, secretul corespondenţei, ceea ce nu-i de loc elegant.

Fără să vrea, Stela roşi :

— Dar, încercă ea, moş Simion spunea...

— Trebuie însă să-ţi acord circumstanţe atenuante, o întrerupse Dinu, avînd în vedere că ai să fii curînd soţia mea.

Ileana Coman, care fusese martora acestei convorbiri, rămase în urmă, zîmbind.

Cîtva timp merseră alături, în tăcere, apoi Stela apucă mîna lui Dinu şi spuse încet :

— Iţi mulţumesc. Iţi mulţumesc pentru... pentru că... nu m-ai lăsat să fac baie în lacul acela. Dacă întîrziai puţin...

Reporterul părea că n-a auzit :

— Medicii din elicopter, spuse, au nevoie de o mînă de ajutor. Trebuie să-i punem în curent cu descoperirile noastre. Asta le va ușura foarte mult cercetările.

Și, după ce o sprijini pe Stela să sară peste un bolovan care bara drumul, adăugă :

— Mă și bucur la gîndul ce mutră o să facă Alfred cînd m-o vedea.

CAPITOLUL AL NOUĂLEA

unde se lămuresc unele probleme legate de „cazurile de la Valea Brebilor" și reporterul Dinu Romanescu își plătește datoriile

De cum intrară în sat, Emil Pravăț dispăru. Mai tîrziu aflară că — din clădirea sfatului popular, singura care avea telefon în Valea Brebilor — vorbise, mai intîi vreme de aproape un ceas, cu Institutul de fizică atomică din București, apoi cu filiala din Cluj a Academiei. De cînd există Valea Brebilor nu se vorbise, deodată, atît de mult la telefon și pe distanțe atît de lungi. În ochii secretarului sfatului popular, prestigiul lui Emil Pravăț se ridică dintr-o dată la o înălțime amețitoare.

Între timp, Dinu Romanescu — însoțit de Stela și de Ileana — se duse drept la dispensar și întrebă de Alfred Opran.

— Nu vă poate primi, îi spuse oficianta sanitară. E în ședință cu o comisie de medici din Cluj.

— Știu, răspunse reporterul scurt și, sub privirile consternate ale sorei, împinse ușa, intrînd în cabinetul unde se ținea ședința.

Comisia se compunea — în afară de Alfred Opran — din doi medici în vîrstă, care discutau cu aprindere, aplecați asupra unui plan topografic al satului și al împrejurimilor. Întorși cu spatele spre ușă, nici nu observaseră că cineva intrase în încăpere.

— Sursele de apă potabilă, spunea unul dintre medici, trebuie controlate în primul rînd. Analizele au dovedit urme puternice de substanță radioactivă în aparatul digestiv. Trebuie să începem cu analiza apei de izvor și a fîntînilor...

— Bună ziua ! Îmi permiteți să iau parte la mica dumneavoastră ședință ?

Vocea reporterului sunase limpede și cu o ușoară nuanță de veselie. Cei trei se întoarseră. Unul dintre medicii bătrîni ridică sprincenele, încrețindu-și fruntea. Celălalt își scoase ochelarii și-i șterse cu o batistă ca să vadă mai bine pe tînărul care-și permitea să întrerupă, într-un fel atît de puțin politicos, consfătuirea lor.

Cît despre Alfred Opran, acesta nu arătă cîtuși de puțin uimirea la care se aștepta reporterul și la gîndul căreia se bucurase, ci mai mult o urmă de iritare față de felul brusc și deloc delicat în care Dinu dăduse năvală în cabinet.

— Ai venit în concediu? îl întrebă.

Reporterul rîse:

— Da! În concediu...

Alfred Opran făcu prezentările. Cei doi medici din Cluj purtau nume bine cunoscute în viața medicală din țara noastră. Ii strînseră mîna cu oarecare ezitare, și, din atitudinea lor rezervată, se vedea că nu apreciau de loc pe tinerii gălăgioși și lipsiți de tact...

Dinu Romanescu nu păru să observe răceala cu care fusese primit. Deschise ușa cabinetului și chemă pe cele două fete, care încă nu reușiseră s-o convingă pe oficianta sanitară să le dea drumul în cabinet.

— Stela Șoimu și Ileana Coman, le prezentă el. Își petrec aici concediul, întocmai ca mine. După cum vedeți, Valea Brebilor a devenit un fel de stațiune climaterică. Aș putea spune chiar... balneară, deoarece aici se pot lua băi radioactive.

Nici de data aceasta, medicii — inclusiv Alfred Opran — nu părură să aprecieze umorul reporterului. Chiar Stela Șoimu se simți stînjenită.

— Cred că e timpul să le arătăm tovarășilor de la Cluj, interveni Ileana Coman, descoperirile făcute de ziaristul Romanescu și geologul Pravăț.

Luase fără voie un ton oficial, dar îi privea rugător pe profesorii din Cluj și pe Alfred de parcă ar fi vrut să spună „Prietenul nostru Dinu Romanescu este, ce-i drept, uneori lipsit de tact, dar aveți răbdare! Cînd veți afla ce descoperiri a făcut...".

Medicii nu înțeleseră însă rugămintea mută din ochii ei, și Alfred se crezu îndreptățit să exprime părerea lor:

— Cred că nu este acum timpul pentru aceasta. Prietenul meu Dinu ne-a întrerupt în timp ce discutam o problemă de cea mai mare importanță și...

— Cazurile de la Valea Brebilor? sări ziaristul.

— Întocmai!

Tonul lui Alfred era cam înțepat. Se vedea că nu apreciază cîtuși de puțin felul superficial și neserios de a discuta al reporterului.

— Descoperirile prietenilor noștri, interveni din nou Ileana, sînt în strînsă legătură cu ceea ce dumneavoastră numiți „cazurile de la Valea Brebilor".

Se întoarse către Alfred:

— Întîmplător am citit scrisoarea pe care ați adresat-o lui Dinu Romanescu și unde vorbeați de elemente radioactive care s-ar fi găsit la analizele făcute unui bolnav din Valea Brebilor. Or, noi venim acum de pe Muntele Mălina, unde am găsit o sursă puternică de radiații. Vedeți deci...

— Foarte interesant! făcu unul dintre profesorii de la Cluj. Ați avut aparatajul necesar pentru identificare?

Iar celălalt, ștergîndu-și ochelarii cu un gest mașinal:

— Dați-ne amănunte. Unde se află sursa? Ați stabilit că sînt într-adevăr elemente radioactive?

Explicațiile necesare le dădu Stela Șoimu. Chimista relată toate evenimentele din dimineața aceea, constatările lui Emil Pravăț și importanța deosebită pe care acesta o acorda descoperirii. Cînd povesti, puțin stînjenită, cum Dinu Romanescu o împiedicase să facă baie, se îmbujoră la față. Apoi relată concluziile, deocamdată ipotetice, la care ajunseseră, atît ea cît și geologul Pravăț. Această din urmă parte a expunerii ei era abundent presărată cu termeni tehnici, pe care Ileana Coman și Dinu Romanescu îi auzeau pentru prima oară și din care nu înțeleseră mare lucru. Profesorii din Cluj păreau însă captivați de cele ce auzeau.

În tot timpul cît a vorbit Stela, ziaristul studia cu cea mai mare atenție planul topografic al regiunii, pe care ceilalți îl părăsiseră pe masa de lucru.

După ce chimista termină, unul dintre profesori se întoarse către Alfred Opran:

— Mi se pare că munca noastră este acum mult simplificată. Nu mai e nevoie să tatonăm, avem o bază serioasă de plecare. Rămîne să stabilim legătura dintre lacul acela radioactiv și cazurile de îmbolnăvire.

— Poate că pacienții noștri au băut apă din lac, fu de părere celălalt.

— Exclus! interveni Alfred Opran. Oamenii din partea locului ocolesc cu grijă lacul. In legătură cu el circulă tot felul de legende, care spun că apa e blestemată și otrăvită...

— După cum vedem, și de data aceasta legendele se dovedesc a fi țesute în gherghef de adevăr, zîmbi Ileana.

— Va trebui să cercetăm, continuă profesorul, dacă nu cumva animalele au păscut iarbă din jurul lacului. Carnea acestor animale, consumată de locuitorii satului...

— Nici această ipoteză nu stă în picioare, îl întrerupse Alfred, pentru motivul foarte simplu că în jurul lacului, pe o rază destul de mare, nu crește iarbă. Nu cresc nici măcar mărăcini sau arbuști. Totul e pustiu. Numai stînci, stînci peste tot. Adesea mă gîndeam la această ciudățenie și nu mi-o puteam explica. Acum totul e limpede.

— Atunci, făcu savantul gînditor, mai rămîne o singură ipoteză: apa lacului s-a infiltrat, prin pînza subterană, ajungînd astfel la fîntînile satului și infectîndu-le.

Se întoarse către Stela Șoimu:

— Probabil că dumneavoastră, ca chimistă, sînteți împotriva termenului „infectare", în cazul acesta și că preferați să spuneți „contaminare". Dar avînd în vedere că aici noi, medicii, sîntem în majoritate...

— Mi-e teamă, făcu gînditor celălalt profesor, că va trebui să părăsim și această ultimă ipoteză. In general, apa lacurilor de munte nu se infiltrează. Solul stîncos, masiv, nu o permite. Cunosc problema, deoarece am studiat-o cu prilejul unei lucrări despre izvoarele de apă minerală din regiunea Căciulata-Călimănești. Infiltrarea se produce numai prin rocile permeabile, prin nisip, gresie, pietriș, loess,

calcar. Or, după cîte am aflat, Muntele Mălina este format din roci bazaltice, impermeabile. În afară de aceasta, după cum reiese din interesanta expunere a tovarăşei Şoimu, lacul s-a format în craterul unui meteorit. Avem deci toate motivele să presupunem că fundul său e din stîncă masivă.

Cîtva timp domni tăcerea. Într-un tîrziu, Alfred Opran zise cu părere de rău :

— Sîntem, deci, tot la începutul cercetărilor. Poate că va trebui să căutăm un alt meteorit căzut prin apropiere. Dacă nici una dintre cele trei ipoteze...

— Mai există şi o a patra.

Se întoarseră toţi spre Dinu Romanescu. Acesta vorbise fără să-şi ridice ochii de pe planul topografic care reda satul şi împrejurimile sale. Apoi tăcu gînditor.

— Dar vorbeşte odată, omule! făcu Alfred nerăbdător.

— Ţii minte, i se adresă reporterul, ce mi-ai povestit, cu vreo zece zile în urmă, în pădurea Băneasa?

— Da. Dar ce legătură are asta cu ipotezele noastre?

— Mi-ai spus atunci că Valea Brebilor e aşezată pe malul albiei unui rîu secat, fost afluent al Urieşului.

— Da. Dar...

— Şi mi-ai mai povestit că primăvara a fost foarte ploioasă anul acesta şi că, după multă vreme, vechea albie a rîului s-a umplut iar de apa torenţilor ce se năpusteau de pe Muntele Mălina, că au fost inundate cîteva hectare de păşune şi că nişte vite au murit înecate.

Medicul se lumină la faţă :

— Asta trebuie să fie! Ai dreptate, sînt convins că...

— Albia secată a pîrăului Brebilor, continuă reporterul, urmărind pe plan cursul indicat printr-o linie sinuoasă, trece prin imediata apropiere a Cazanului. De acolo coboară, abruptă şi presărată cu bolovani, la vale, trecînd apoi prin mijlocul satului. Şi acum, iată a patra ipoteză : ploile abundente din primăvară au umflat apele lacului, care s-au revărsat, inundînd platoul. Mai departe, în drum spre vale, apa a întîlnit albia pîrăului secat şi a ales această cale, mai lesnicioasă şi de mult bătătorită de alte ape. In cele cîteva zile cît pîrăul a fost umflat, oamenii din Valea Brebilor au băut apă din el, şi-au adăpat vitele, copiii au făcut baie. Nu ştiau că o parte a apei provine din Cazan, din lacul blestemat, pe care-l ocolesc cu atîta grijă.

— E adevărat, strigă Alfred Opran. Copiii făceau baie în pîrău. Îi vedeam de la fereastra cabinetului de consultaţii. În prima zi, cînd apele erau umflate, nepotul lui moş Simion era să se înece. Au sărit cîţiva oameni şi l-au scăpat. A înghiţit atunci multă apă.

Se întunecă la faţă :

— Cîtva timp după aceasta l-a adus moş Simion la dispensar. Prezenta simptome foarte curioase de tulburări sanguine, a căror cauză n-am reuşit, atunci, s-o identific. Acum e limpede...

— Pentru mine, interveni Stela Şoimu schimbînd vorba, aceasta

nu mai e o ipoteză, ci o certitudine. Am uitat să vă spun că geologul Pravăţ, care a urcat spre platou pe albia pîrăului, a observat că rocile sînt radioactive. Fiecare bolovan aşezat în calea torentului emitea particule beta şi gama. Şi pe măsură ce urca spre platou, radioactivitatea creştea.

— Iţi aminteşti, se adresă Alfred Opran reporterului, ce mi-ai spus atunci, în pădurea Băneasa? Cînd ţi-am împărtăşit convingerea mea că bolnavii au venit în contact cu substanţe radioactive, ai fost de părere că teoria mea e absurdă. „Dacă substanţe radioactive se află prin împrejurimi — mi-ai spus atunci —, de ce nu şi-au făcut simţite efectele pînă acum? Au început aşa, deodată, să iradieze, să-ţi îmbolnăvească pacienţii?" Iată că acum se explică şi această coincidenţă: ploi abundente ca primăvara aceasta n-au mai fost de zeci de ani...

— Iar în urmă cu zeci de ani, adăugă unul dintre profesorii de la Cluj, cel care obişnuia să-şi şteargă mereu lentilele ochelarilor, cînd pîrăul Brebilor s-a umplut din nou, probabil că s-au înregistrat şi atunci astfel de cazuri. Dar pe vremea aceea nu existau încă fizica atomică, nici contoare Geiger pentru înregistrarea radioactivităţii, iar stadiul înapoiat al medicinei nu permitea stabilirea diagnosticului acestor maladii. Oamenii s-au îmbolnăvit, au fost trataţi de doftoroaiele satului şi — după toate probabilităţile — au decedat.

Alfred puse mîna pe umărul lui Dinu:

— Cum ai reuşit să descoperi radioactivitatea lacului?

— E o poveste mai lungă, rîse reporterul.

Uşa se deschise, şi oficianta sanitară se opri încurcată pe prag:

— E cineva care vrea să vă vorbească. I-am spus că sînteţi în şedinţă, dar...

Dădu din umeri. Ochii ei păreau să spună „Dacă au intrat atîţia, încă unul nu mai contează"...

Doctorul Opran învăţase însă că vizitatorii săi din dimineaţa aceasta aveau lucruri interesante de povestit; îi spuse sorei: „Să poftească".

Vizitatorul era profesorul Paul Coman, cu bocancii prăfuiţi şi vizibil obosit. Strînse mîna prietenilor săi şi nu-şi putu reţine un gest de uimire cînd văzu pe Dinu Romanescu.

După ce se făcură prezentările, profesorul Coman spuse:

— Mi s-a spus, în sat, că sînteţi aici. M-am grăbit să viu ca să vă anunţ că cercetările de la Sibiu au fost, în bună parte, încununate de succes.

— Ai fost la Sibiu? întrebă reporterul.

— Da.

— La Muzeul „Bruckenthal"?

— Da.

— Ai cercetat jurnalul răposatului Joachim Hieronymus Schmetterling?

Profesorul ridică, uimit, sprîncenele:

— Da. Dar de unde ştii...

Ziaristul rîse din toată inima:

— Ţi-am luat-o înainte, tovarăşe profesor, ţi-am luat-o înainte cu cel puţin o săptămînă.

Şi, cum profesorul se oprise cam dezamăgit, Dinu rîse din nou:

— M-a inspirat Alexandru Lăpuşneanu...

Paul Coman dădu din umeri:

— In sfîrşit, n-are importanţă. Fapt e că, după toate indicaţiile, meteoritul a căzut în această regiune, poate că nu prea departe de Valea Brebilor.

— A căzut chiar foarte aproape, făcu Dinu maliţios. Nu uitase că profesorul Coman fusese printre cei care se opuseseră ca el să fie acceptat printre membrii expediţiei şi voia acum să-i plătească poliţa. Nu sînt nici două ceasuri de drum pînă acolo. Iar în legătură cu meteoritul bătrînii satului vă pot servi şi o poveste în genul legendelor vechilor indieni, din acelea care sînt pe placul dumneavoastră.

Profesorul rămase pironit locului, incapabil să scoată o vorbă.

— Locul unde a căzut meteoritul a fost identificat, interveni Ileana. Trebuie să menţionez că descoperirea se datoreşte, în cea mai mare parte, lui Dinu Romanescu.

Paul Coman îşi reveni. Ii întinse mîna reporterului:

— Felicitările mele.

Nu era nici urmă de invidie în tonul cu care au fost spuse aceste cuvinte, iar strîngerea de mînă a fost caldă, sinceră, de ambele părţi.

După cîteva minute, ziaristul se scuză:

— Trebuie să plec. Am unele chestiuni de aranjat.

Poate că unii dintre cei de faţă s-au mirat că Dinu Romanescu are „unele chestiuni de aranjat". Dar nu lăsară să se vadă nimic.

Profesorul din Cluj care-şi ştergea mereu ochelarii se apropie de ziarist:

— Te rog să mă ierţi că... hm... la început am crezut că... hm... văd că m-am înşelat. Eşti un tînăr de ispravă.

Şi-i strînse mîna.

Dinu Romanescu se repezi la sfatul popular şi în uşă se ciocni cu Emil Pravăţ, care ieşea tot atît de grăbit pe cît intra reporterul.

Acum fu rîndul ziaristului să vorbească la telefon cu Bucureştii, şi durata convorbirii făcu ca în ochii secretarului sfatului prestigiul reporterului să întreacă chiar pe al geologului.

După ce termină de dictat reportajul, Dinu ceru stenografei să cheme la aparat pe secretarul de redacţie. Şi, cînd „bătrînul" se prezentă la celălalt capăt al firului, îi spuse:

— Am cercetat „povestea cu lacul şi cu dracul", cum ai numit-o.

— ...

— A ieşit un reportaj foarte interesant. După ce mă voi întoarce la Bucureşti, am să scriu o suită de şase reportaje despre povestea asta.

— ...

— „In definitiv, fiecare poate să dispună de timpul liber cum îi place".

Apăsase pe cuvintele „timpul liber", imitînd accentul nazal al bătrînului secretar de redacție.

Cu aceasta, Dinu Romanescu socoti că a plătit încă o poliță și agăță în furcă receptorul, cu sentimentul de ușurare al omului care nu mai are datorii.

CAPITOLUL AL ZECELEA

unde toți vechii noștri prieteni se adună din nou în casa geologului Pravăț și aflăm ce conținea jurnalul de călătorie al lui Schmetterling

Cam la trei săptămîni după această întîmplare, în biblioteca locuinței lui Pravăț s-au adunat cei care se aflau aici și în seara cînd se discutaseră amănuntele expediției pentru căutarea meteoritului. In afară de aceștia, fusese invitat și doctorul Alfred Opran, aflat la București pentru unele comunicări în legătură cu „cazurile de la Valea Brebilor", pe care urma să le facă la Institutul de fiziologie.

Era o seară frumoasă de septembrie, și o boare abia simțită înfiora frunzele copacilor din grădină. Frunzele castanului de la poartă, care începuseră să prindă o ușoară culoare ruginie, anunțau apropierea toamnei. In această seară, Dinu Romanescu nu mai intrase în curtea vilei căzînd de pe scară, ci venise pe poartă, adică pe drumul obișnuit pe care-l ia orice om cumsecade.

Acum reporterul sta într-un fotoliu comod, sorbind cîte o înghițitură din paharul de coniac, și-l asculta pe Emil Pravăț :

— Atunci, pe Muntele Mălina, spunea geologul, nici nu ne-am dat seama cît de importantă este descoperirea noastră ; cercetările au arătat că procentul de uraniu 235 este foarte ridicat. Pe fundul lacului se desfășoară un proces de fisiune asemănător celui din reactoarele nucleare. Vă dați seama ce bogăție de nemăsurat ascunde lacul, ce energie uriașă se dezvoltă în fiece clipă pe fundul său ?

— Și toate au început, zise Ileana Coman visătoare, de la o scrisoare în care se vorbea de un meteorit.

— Craterul măsoară 58 de metri în diametru. Meteoritul nostru avea deci aproximativ 100.000 de metri cubi, între care sînt mii și mii de kilograme de substanță radioactivă, ceea ce reprezintă o imensă bogăție. Lucrările pentru captarea energiei de pe fundul lacului au și început. Întreg Muntele Mălina și împrejurimile sale sînt pe cale de a deveni un uriaș șantier. Curînd, pe hărțile noastre va apărea un nou centru industrial : Valea Brebilor.

— Oare lacul nostru lucrează într-adevăr ca un reactor nuclear ? întrebă profesorul Coman.

— Acest „reactor" nuclear, făcu geologul Pravăț, este un feno-

men cu totul neobişnuit, poate unic, în condiţiile de pe pămînt. Ca funcţionare, el seamănă cu reactorii cunoscuţi în fizică sub numele de reactori omogeni, unde oxidul de uraniu, îmbogăţit cu izotopul 235, este dizolvat în apă sau în apă grea. In cazul meteoritului nostru n-a fost nevoie să se îmbogăţească oxidul de uraniu, deoarece în compoziţia uraniului din meteorit izotopul 235 intra în proporţie de 2%. In uraniul natural ce se găseşte pe pămînt, el nu se găseşte decît în proporţie de 0,7%.

— Cum se explică faptul că meteoritul nostru are minereuri cu o concentraţie atit de mare de uraniu? întrebă Stela Şoimu.

— Cred că nu putem da încă o explicaţie a concentraţiei neobişnuite de uraniu şi nici a faptului că acest uraniu are un procent mai ridicat al izotopului 235 decît cel ce în mod obişnuit se găseşte pe pămînt. Fenomenul care a dus la o asemenea proporţie între cei doi izotopi constituie deocamdată o taină pe care am putea-o lămuri numai dacă am cunoaşte istoria naşterii acestui meteorit, o taină care aparţine galaxiilor depărtate, unde există alte condiţii decît cele de pe pămînt. Paşii uriaşi pe care i-a făcut în ultimii ani ştiinţa în ceea ce priveşte cunoaşterea cosmosului ne îndreptăţesc însă să sperăm că într-un viitor nu prea depărtat se vor lămuri multe dintre procesele ce se petrec în astrele depărtate.

Emil Pravăţ se opri, şi privirea lui alunecă visătoare afară, pe fereastră. Lui Dinu Romanescu i se păru că geologul priveşte stelele ce străluceau puternic pe firmament cu un fel de nostalgie, de parcă ar vrea să le descifreze tainele.

— In privinţa felului în care funcţionează aşa-zisul nostru reactor, zise Stela Şoimu, lucrurile sînt cît se poate de lămurite. Datorită faptului că pe fundul craterului se află o cantitate atît de mare de combustibil nuclear, la care s-a adăugat, la un moment dat, apa provenită din ploi, reactorul nostru a devenit supracritic. Cînd a început reacţia în lanţ, temperatura apei din lac a crescut brusc...

— Bine, interveni geologul, dar, după cîte ştiu, creşterea temperaturii ar fi trebuit să influenţeze procesul de fisiune [1].

---

[1] Nucleele atomilor elementelor grele (uraniu, plutoniu) sub acţiunea neutronilor fisionează, se descompun în două nuclee de mase aproximativ egale şi un număr de neutroni. Aceştia din urmă joacă un rol foarte important; la rîndul lor, ei pot să provoace fisiunea altor nuclee de uraniu. Astfel reacţia se menţine, începe aşa-numita *reacţie în lanţ*. In cursul acestor reacţii, apare o energie uriaşă care poate fi folosită.

Se vede deci că reacţia în lanţ este posibilă atunci cînd numărul de neutroni se menţine cel puţin la acelaşi nivel. In urma *procesului de fisiune*, apar mai mulţi (doi, trei) neutroni. Numărul neutronilor trebuie să fie tot timpul cel puţin acelaşi, fiindcă nu toţi neutronii secundari vor participa la întreţinerea reacţiei în lanţ. Un număr din ei se va pierde din cauza absorbţiei (captării) lor de către mediul în care se petrece reacţia, iar alţii se vor pierde, părăsind zona în care se află combustibilul nuclear.

Dacă numărul de neutroni se menţine, se spune că reactorul (aparatul în care are loc procesul de fisiune) este *critic*, dacă numărul lor creşte din ce în ce mai mult se spune că el este *supracritic*, iar dacă scade, atunci el poartă denumirea de reactor *subcritic*

Este deci clar că numai un reactor critic sau supracritic poate funcţiona, numai în acesta se menţine reacţia în lanţ. Pentru ca reactorul să „pornească", este necesară realizarea unor condiţii care asigură o pierdere cît mai mică de neutroni; mai este nevoie de un număr de neutroni iniţiali care

— Într-adevăr, aşa-numitul coeficient de temperatură face ca reacţia în lanţ să piardă din intensitate, ba chiar să se oprească în cazul că reactorul nu are un cîmp neutronic suficient de intens. Aceasta nu s-a întîmplat în cazul reactorului nostru natural, deoarece întinderea mare a reacţiei în lanţ a asigurat o răcire suficientă. De altfel, avem toate motivele să presupunem că aici temperatura nu a fost chiar atît de ridicată.

— Totuşi mai este o problemă nelămurită, făcu geologul gînditor. Bolidul nostru a cîntărit multe mii de tone, în care conţinutul procentual al uraniului 235 este foarte ridicat. Reactorul nostru natural, devenind supracritic, ar fi trebuit să degajeze o putere atît de mare, încît toată apa lacului să se evaporeze...

— Ceea ce ai remarcat este foarte logic. Ai uitat însă un fapt: că meteoritul nostru nu conţinea numai uraniu, ci şi alte elemente, din care unele sînt buni absorbanţi de neutroni. Pe fundul lacului s-a

---

vor declanşa reacţia şi, bineînţeles, de o cantitate oarecare de combustibil atomic, care va conţine suficiente nuclee fisionabile. Cantitatea absolut necesară a combustibilului nuclear se numeşte *masă critică*.

S-a constatat că nu toţi *izotopii* (elemente ce ocupă aceeaşi căsuţă în tabela lui Mendeleev, au proprietăţi chimice identice şi proprietăţi fizice diferite) elementelor grele pot să asigure o reacţie în lanţ. Combustibilul nuclear propriu-zis este reprezentat doar prin trei izotopi: uraniu 233, uraniu 235 şi plutoniu 239. Tipul reactorului şi masa lui critică depind de concentraţia acestor izotopi (de gradul lor de îmbogăţire). Aşa, de exemplu, masa critică poate varia de la cîteva kilograme, în cazul unei concentraţii mari, pînă la cîteva tone în cazul uraniului natural (acesta conţine cca 0,7% uraniu 235).

Reactorii nucleari pot să aibă construcţii diferite: combustibilul poate fi introdus sub forma unor bare sau blocuri, sau poate fi repartizat uniform (reactori omogeni) într-un mediu ce conţine elemente uşoare (hidrogen sau carbon).

Aceste elemente uşoare (de obicei sub formă de apă, apă grea sau grafit) fac ca neutronii generaţi de fisiune să fie repede încetiniţi.

Uraniul 235 are curioasa proprietate de a fisiona sub acţiunea neutronilor încetiniţi (neutronul lent oarecum dispune de un interval de timp mai mare pentru a interacţiona cu nucleul atomic). Astfel, reacţia în lanţ se va menţine datorită acestor neutroni încetiniţi chiar dacă concentraţia izotopului folosit este mică (ca în cazul uraniului natural). Deci, după cum se vede, *frînarea* (micşorarea energiei) neutronilor *intensifică* procesul de fisiune.

Am văzut deci că un reactor nuclear este o maşină atomică în care se întreţine reacţia în lanţ datorită unei serii de condiţii speciale (este asigurată masa critică, încetinirea neutronilor şi reflectarea lor cu ajutorul unui „perete" spre zona în care are loc reacţia). Menţinerea puterii reactorului la un nivel dat se asigură prin introducerea unor *bare de reglaj* care de obicei sînt confecţionate din aliaje ce conţin bor sau cadmiu. Aceste elemente *absorb* puternic neutronii şi fac ca numărul lor *să descrească* simţitor, *micşorînd* astfel intensitatea „cîmpului neutronic".

Aşadar, spre deosebire de elementele uşoare care încetinind neutronii intensifică reacţia, elementele absorbante „înghiţind" neutronii frînează reacţia. Bineînţeles există şi alte elemente ce absorb neutroni (ce-i adevărat mai puţin), cum sînt fierul şi elementele învecinate acestuia.

Important este şi rolul ce-l joacă temperatura mediului în care se petrece reacţia. Creşterea ei poate să ducă la creşterea sau la scăderea intensităţii reacţiei. Acest lucru depinde de o serie de considerente fizice şi constructive. Totdeauna se caută ca în reactori ridicarea temperaturii să ducă la micşorarea puterii (intensităţii) reacţiei.

În povestirea de faţă se vorbeşte de un „reactor natural" a cărui *existenţă este foarte puţin probabilă, dar care nu numai că nu este absurdă,* ci e chiar posibilă din punct de vedere teoretic. Acest „reactor" este de tipul celor „omogene". Se presupune că printr-o întîmplare, geometria acestui reactor a fost de aşa natură încît creşterea temperaturii a dus la micşorarea puterii. De asemenea se admite că pornirea reactorului s-a făcut sub acţiunea neutronilor proveniţi din fisiunile spontane ale elementelor grele şi din sursele de radiaţii naturale. *(Ing. T. Tauth).*

creat o proporție potrivită, astfel că aceste elemente se comportă ca niște „bare de reglaj“, limitînd puterea de degajare. În afară de aceasta, nu uita că reactorul nostru nu are acel „reflector“ pe care-l au reactoarele construite de oameni și care face ca neutronii de pe marginea zonei în care se produce reacția să fie readuși spre centru. Drept urmare, cîmpul neutronic a fost mult slăbit și pericolul unei explozii a fost înlăturat.

Dinu Romanescu se sculă din fotoliu, își turnă din nou coniac în pahar și întrebă :

— După lectura scrisorii lui Viktor Petrovici Nikitin, cum ați ajuns la concluzia că meteoritul conține materii radioactive ? Pentru mine, această chestiune este încă nelămurită.

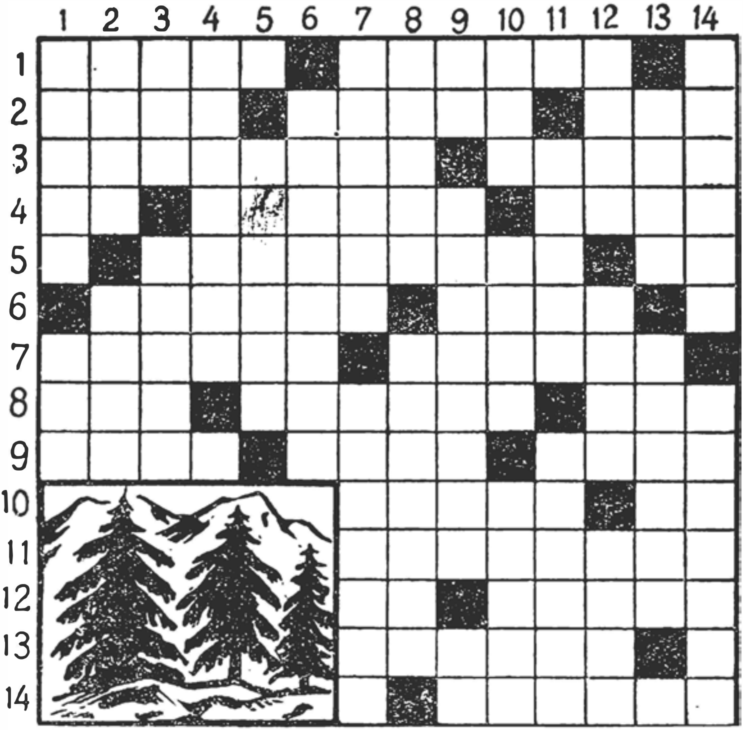
(Sfîrșitul în nr. viitor)

MANUSCRISELE NEPUBLICATE
NU SE ÎNAPOIAZĂ

★

MANUSCRISELE NEDACTILOGRAFIATE
NU SE IAU ÎN CONSIDERAȚIE

SILVICULTURA

ORIZONTAL:

1) Referitor la frunzele ce cad în fiecare an — Unealtă întrebuințată la urnirea și manevrarea buștenilor; 2) Adăpost pentru vite în Bărăgan — Munți descriși de Odobescu în „Pseudokinegeticos" — Varietate de stejar al cărui lemn e un bun combustibil, fiind totodată cultivat și ca arbore ornamental; 3) Pădure de obicei tînără și nu prea deasă (pl.) — Cîmpie întinsă, lipsită de copaci, acoperită cu o vegetație ierboasă cu caractere de adaptare la uscăciune (pl.); 4) Radu Nicolae — A transplanta — Arbore ce crește pe malul apelor și prin pădurile umede din șesuri, a cărui scoarță conține tanin; 5) Arborii cei mai înalți ai unei păduri — Galben unguresc; 6) Cele de munte sînt cuprinse între 700 și 1.500 m altitudine (sing.) — Arbori cu coajă netedă alburie sau cenușie și cu lemn tare, întrebuințați la fabricarea mobilelor și ca lemn de foc; 7) A vorbi la 41° — Care ține de sat (fem.); 8) Numeral (fem.) — Vegetal cultivat pentru produsul său principal: lemnul, iar ca produse accesorii pot fi valorificate frunzele, florile, fructele, coaja, seva etc. — Armă la cei

vechi făcută la început din ramurile copacilor; 9) Măsură de capacitate — Oraş în R.P.R. — Rană; 10) Ceartă — Terminaţie latină; 11) Se ocupă cu studiul plantelor; 12) Aviator! — Oprire, popas, 13) Numele unui arbore tropical a cărui substanţă colorantă (roşie, albastră, galbenă etc.) serveşte la vopsitul textilelor etc. (pl.); 14) Copii de... arbori.

VERTICAL:

1) Pădure în stare de maturitate, cu arbori cu diametrul de peste 35 cm la înălţimea de 1,50 m de la pămînt — Arbore cultivat ale cărui frunze contribuie la producerea unor fibre textile; 2) Cel mai răspîndit arbust din crîngurile noastre, din lemnul căruia se împletesc garduri, coşuri, mobilă de grădină etc. — Cînd sînt din fier, servesc la spartul buturugilor; 3) Palmier din Egipt — Plantă ce creşte prin locurile umbroase din păduri şi are numele unei boli; 4) Ca arborii stufoşi şi cu coronamentul întins; 5) Cu cît cresc mai de sus, cu atît arborele este mai preţuit (sing.); 6) Localitate din... răşină! 7) Cîmpie întinsă în zona tropicală, acoperită cu ierburi înalte şi presărată din loc în loc cu tufe de arbuşti spinoşi sau cu copaci pitici (pl.) — Arbore african, cel mai gros dintre vegetalele cunoscute, a cărui circumferinţă atinge 30—45 m, iar înălţimea de abia 15—25m, numit şi „arborele de pîine" al maimuţelor (pl.); 8) Uscat, steril (fem.) — Fructul dulce şi comestibil al unui arbore originar din Arabia; 9) Salutul din marginea... pădurii! — Ca vîntul ce vîjîie printre ramuri — În copac! 10) Literă cirilică — Esenţa preferată pentru lemnul de foc — Localitate în raionul Sebeş; 11) Pădure de conifere, subarctică, care se întinde la sud de tundră — Arbori din ţinuturile calde cu fructele cărnoase, făinoase, zaharate şi aromate; 12) Arbore cu lemnul foarte dens şi omogen, care nu crapă şi e atacat cu greu de insecte — Nicovală (Mold.) — Nume masculin; 13) Construcţie din legături de nuiele sau de piatră fixată în malurile cursurilor de apă, pentru apărarea acestora de eroziuni — Plantă lemnoasă care se ramifică de la rădăcină în formă de tufă; 14) Ramificaţii ale arborilor — Arbori caracteristici florei mediteraneene ce cresc la noi spontan.

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
eviligheorghe
krokodylu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii şi oficiile poştale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREŢUL 1 LEU